

ANONİM ŞİRKETLERDE SERMAYENİN KORUNMASI İLKESİ

PRINCIPLE OF PROTECTION OF CAPITAL IN JOINT-STOCK COMPANIES

Mustafa YAVUZ(*)

ÖZ

Sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan anonim şirketlerde, sermayenin varlığı ve korunması önemlidir. Anonim şirket tüzel kişiliğini, pay sahiplerini, şirket alacaklılarını ve menfaati bulunan diğer ilgilileri korumak amacıyla, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda sermayenin korunmasına ilişkin bazı tedbirler alınmıştır. İşte bu çalışmada, mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile karşılaştırmalı olarak ve bütüncül bir bakış açısıyla, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda esas sermayenin korunmasına ilişkin anonim şirketin kuruluşu öncesi ve sonrası için öngörülen düzenlemeler detaylı bir şekilde ele alınmış, ayrıca sermayenin korunması ilkesine aykırı davranışların sonuçları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, esas sermaye, sermayenin korunması ilkesi, butlan, sorumluluk.

ABSTRACT

Existence and protection of capital in joint-stock companies, whose shareholders are only liable for the company's debts to the value of the money they have invested in the company, is very important. There are certain measures in Turkish Commercial Law no. 6102 with regard to the protection of joint-stock company legal personality, shareholders, company receivables and other persons' interests in joint-stock companies. This study, therefore, analyses these protective provisions under the new Law no. 6102, by comparing with the former Law no. 6762, and moreover, explores the outcomes of non-compliance with the principle of protection of capital.

Key Words: Joint-stock company, capital stock, principle of protection of capital, nullity, liability

(*) Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi

1- GİRİŞ

Sermayenin (malvarlığının) korunması ilkesi[1], şirketler hukukunun temel ilkelerinden biri olup, bu ilkenin öncelikli amacı, şirket alacaklılarını korumak, bu kapsamda piyasaya güven telkininde bulunmak ve esas sermayenin güvenilir bir biçimde oluşmasını sağlamaktır. Söz konusu ilke,anonim şirketlerin borçlarından dolayı alacaklılara karşı yalnız malvarlığıyla sorumlu olmasının (sınırlı sorumluluğun) bir sonucudur.Bahsi geçen ilke, sadece alacaklıları değil, aynı zamanda uzun vadeli çıkarları bakımından pay sahiplerini de yakından ilgilendirmektedir. Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda[2](ETTK) olduğu gibi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda[3] da (TTK) "sermayenin korunması ilkesi" benimsenmiştir. Ancak TTK'daki düzenlemeler, ETTK'ya göre daha kapsamlı ve işlevseldir.

Bu çalışmamızda, sermayenin korunması ilkesi çerçevesinde anonim şirketler için TTK'da öngörülen hükümler ile bu ilkeye aykırı davranılmasının sonuçları üzerinde durulacaktır.

2- SERMAYENİN KORUNMASINA YÖNELİK TTK'DA YER ALAN DÜZENLEMELER

Anonim şirketlerin kuruluşu ve faaliyeti süresince sermayenin muhafazasına yönelik olarak TTK'da bazı tedbirler öngörülmüştür. Bu tedbirler, iki ayrı başlık altında ve sistematik olarak aşağıda değerlendirilmiştir.

2.1- Kuruluş Öncesine İlişkin Düzenlemeler

2.1.1- Sermayenin Asgari Sermaye Tutarından Aşağı Olamaması

Anonim şirketlerde, tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi ifade eden esas sermaye 50.000 TL'den ve sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde ise başlangıç sermayesi 100.000 TL'den aşağı olamaz (TTK md. 332/I).

2.1.2- Sermayenin Tamamının Esas Sözleşmede Taahhüt Edilmesi

Anonim şirketin kuruluş aşamasında kurucuların, esas sözleşmede sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt etmesi ve imzalarının noterce onaylanması şarttır.

2.1.3- Ayni Sermaye Olarak Konulabilecek Malvarlığı Unsurlarının Belli Nitelikleri Haiz Olması:

Üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunan, nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulamaz. Ayrıca hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların da anonim şirketlerde sermaye olarak konulması yasaktır (TTK md. 342/I).

---

[1] Öğretide bazı yazarlar, "sermayenin korunması ilkesi" ile "malvarlığının korunması ilkesi" deyimlerini birbirlerinin yerine kullanmaktadır. Bazı yazarlar ise "malvarlığının korunması ilkesi"nin diğerine göre daha geniş ve kapsayıcı bir anlama sahip olduğunu ifade etmektedir. Çalışmamızda, uygulamada da kabul gören "sermayenin korunması ilkesi"nin kullanılması tercih edilmiştir.

[2] 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1533. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

[3] 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 14.02.2011 tarihli, 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Öte yandan, esas sözleşmede bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verilmesi, fikri mülkiyet hakları ile diğer değerlerin, varsa özel sicillerine, kaydedilmesi ve taşınırların güvenilir bir kişiye tevdi edilmesi halinde ayni sermaye olarak kabul edilebilir (TTK md. 128/II).

2.1.4- Ayni Sermayeye Değer Biçilmesi

Konulan ayni sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilmesi zorunludur. Değerleme raporunda, uygulanan değerleme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu, sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve TTK'nın 342. maddesine uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri, ayni olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır (TTK md. 343).

2.1.5- Nakdi Sermaye Taahhüdüne İlişkin Kanunda Öngörülen Süre, Ödeme Yeri ve İspat Kurallarına Uyulması

Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az %25'inin tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen 24 ay içinde ödenmesi zorunludur. Nakdi ödemeler, 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. Taahhüt edilen payların, kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka, bu tutarı, şirketin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece şirkete ödeyebilir (TTK md. 344/I, 345/I).

2.1.6- İtibari Değerin Altında Bir Bedelle Pay Çıkarılamaması

Anonim şirketlerde itibari değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz. Payların itibari değerinden yüksek bir bedelle çıkarılabilmeleri için esas sözleşmede hükmün veya genel kurul kararının bulunması şarttır (TTK md. 347).

2.1.7- Kuruculara Şirket Sermayesinin Azalması Sonucunu Doğurabilecek Para ve Bedelsiz Pay Senedi Vermek Gibi Bir Menfaatin Tanınamaması

Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara, para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınamaz. Bu kurala aykırı esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Ancak, dağıtılabilir kardan Kanunun 519/I. maddesinde belirtilen yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kar payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri, esas sözleşmede hüküm bulunması halinde intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir (TTK md. 348).

2.1.8- Kuruluştan Önce Pay Taahhüdünün Devrinin Şirkete Karşı Geçersiz Olması

Pay taahhüdünün, şirketin tescilinden önce devri, şirkete karşı geçersizdir (TTK md. 352).

2.1.9- Kurucular Tarafından "Kurucular Beyanı"nın Hazırlanması

Kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, ayni sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makine ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değerin alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak açıklanır (TTKmd. 349).

2.2- Kuruluş Sonrası Döneme İlişkin Düzenlemeler

2.2.1- Pay Sahiplerinin Şirkete Borçlanma Yasağı

Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte karı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz (TTK md. 358).

2.2.2- Sermayenin Belli Oranlarda Karşılıksız Kalması Halinde Kanunda Belirtilen Hususların Yerine Getirilmesi

Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağıracak ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunacaktır. Diğer taraftan, son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde, derhal toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erecektir. Öte yandan, anonim şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartacaktır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması halinde yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirecek ve şirketin iflasını isteyecektir (TTK md. 376).

2.2.3- Şirket Tüzel Kişiliğinin Kendi Paylarını İktisap ve Rehin Olarak Kabul Edememesi

Bir anonim şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez. Bu kural, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerlidir. Payların anılan kurala göre iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibari değer sayıları belirtilerek toplam itibari değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilir.

Her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtir. Bu şartlara ek olarak, iktisap edilecek payların bedelleri düşüldükten sonra, kalan şirket net aktifi, en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır. Belirtilen hususlar uyarınca, sadece bedellerinin tümü ödenmiş bulunan paylar iktisap edilebilir (TTK md. 379). Öte yandan, ilke olarak, paylarının iktisap edilmesi amacıyla şirketin başka bir kişiyle yaptığı, konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıldır.

Belirtelim ki, anonim şirket, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda yedek akçe ayırır. Bu yedek akçeler, anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde iktisap değerlerini karşılayan tutarda çözülebilirler.

2.2.4- Sermaye Artırımında Kanunda Öngörülen Kurallara Uyulması

Anonim şirketlerde sermaye artırımı; sermaye taahhüdü yoluyla artırım, iç kaynaklardan sermaye artırımı ve şarta bağlı sermaye artırımı olmak üzere üç şekilde yapılabilir İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz. Artırıma, esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu karar verir. Artırım, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilemediği takdirde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa izin geçersiz hale gelir. Yönetim kurulu tarafından sermaye artırımının türüne göre bir beyan imzalanır. Beyan, bilgiyi açık, eksiksiz, doğru ve dürüst bir şekilde verme ilkesine göre hazırlanır. (TTK md. 456 vd.)

2.2.5- Sermaye Azaltımında Kanunda Öngörülen Kurallara Uyulması

Bir anonim şirket sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır. Ayrıca yönetim kurulu bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilan edilir. Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça sermayenin azaltılmasına karar verilmez. Sermaye hiçbir suretle asgari tutar olan 50.000 TL'nin altına indirilemez.

Genel kurul esas sermayenin azaltılmasına karar verdiği takdirde, yönetim kurulu, bu kararı şirketin varsa internet sitesine koyar; ayrıca Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, yedişer gün arayla, üç defa ilan eder. İlanda alacaklılara, söz konusu gazetedeki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebileceklerini belirtir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilir. Sermaye, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilir; aksi halde alacaklılar, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde sermayenin azaltılması işleminin tescilinin ilan edilmesinden itibaren iki yıl içinde sermayenin azaltılmasının iptali davası açabilirler (TTK md. 473-474).

2.2.6- Sermayenin Geri İstenememesi

Tasfiye payına ilişkin haklar saklı olmak üzerepay sahipleri, sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler (TTK md. 480/III).

2.2.7- Sermaye İçin Faiz Ödenememesi

Anonim şirketlerde sermaye için faiz ödenemez (TTK md. 509/I).

2.2.8- Bedelleri Tamamen Ödenmemiş Olan Paylar İçin Hamiline Yazılı Pay Senedi Çıkarılamaması

Pay senetleri, hamiline veya nama yazılı olur. Bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamaz. Bu kurala aykırı olarak çıkarılanlar geçersizdir. Ayrıca, nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülebilmesi için de payların bedellerinin tamamen ödenmiş olması şarttır (TTK md. 484, 485/II).

2.2.9- Kanunda Öngörülen Belli Hallerde Pay Devrinin Sınırlandırılabilmesi

Devir, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla gerçekleşen devirler hariç olmak üzere bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir. Bunun dışında ayrıca şirket, devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir (TTK md. 491).

2.2.10- Kar Payının Ancak Net Dönem Karından ve Serbest Yedek Akçelerden Dağıtılabilmesi

Anonim şirketlerde kar payı ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir (TTK md. 509/II). Öte yandan, kanuni yedek akçeler ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça pay sahiplerine dağıtılacak kar payı belirlenemez. Yıllık karın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçe ayrılır.

3- SERMAYENİN KORUNMASI İLKESİNE AYKIRI DAVRANIŞLARIN SONUÇLARI

3.1- Kanunda Öngörülen Sermayenin Korunmasına İlişkin Hükümlere Aykırı Genel Kurul Kararlarının Butlanı

TTK'nın 447. maddesinde, anonim şirket genel kurul kararlarının hangi durumlarda butlan olduğu açıklanmıştır. Anılan hükümde örnek olarak sayılan butlan hallerinden biri de genel kurulun sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararlarıdır. Anılan hüküm uyarınca, sermayenin korunması ilkesini ihlal eden genel kurul kararları batıldır.

Örneğin, TTK'nın 379 ve devamı maddelerine aykırı olarak şirketin kendi paylarını iktisap edeceğine veya rehin alacağına ilişkin esas sözleşmede değişiklik yapan genel kurul kararları batıldır. Yine asgari sermaye miktarına ilişkin Kanun hükmüne veya itibari değerin altında pay çıkarılamaması kuralına aykırı genel kurul kurul kararları da batıldır.[4]Batıl genel kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmazlar ve daha sonra sağlığa kavuşturulamazlar. Bu kararlar mahkemece resen dikkate alınır, def'i olarak ileri sürülebilecekleri gibi belli bir süreye bağlı olmaksızın bir tespit davasının konusunu oluşturabilir.[5]

[4] Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.372.

[5] Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96

3.2- Sermayenin Korunması İlkesini Gözetmeyen Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı

Anonim şirketlerde yönetim kurulu kararlarının iptali istenemez. Ancak, TTK'nın 391. maddesi uyarınca yönetim kurulu kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden talep edilebilir. Hükümde, en çok rastlanılan batıl kararlar örneklerle (sayım yoluyla) gösterilmiştir. Bunlardan biri de, anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen yönetim kurulu kararlarıdır. Bu kararlara karşı tespit davası açılabilmesi mümkündür.

Bu çerçevede, örneğin, itibari değerin altında yeni pay ihraç edilmesine ilişkin olarak genel kurula sunulan yönetim kurulu teklifi veya şirketin kasasından ödenmek üzere pay sahiplerine şirketten çıkma hakkının tanınması ya da kar dağıtımının genel kurul yerine yönetim kurulunca karara bağlanmasına ilişkin yönetim kurulu kararları sermayenin korunması ilkesine aykırılık nedeniyle geçersizdir.[6]

3.3- Sermaye Hakkında Yanlış Beyanda Bulunulması ve Ödeme Yetersizliği Bilindiği Halde Onay Verilmesi Durumunda Hukuki ve Cezai Sorumluluk

Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler. Ayrıca sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar (TTK md. 550). Söz konusu hüküm, sermayenin korunması ilkesinin bir uygulamasıdır. Belirtilen hallerde, hukuki sorumluluk kapsamında şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket tüzel kişiliği ve her bir pay sahibi ile şirketin iflası halinde alacaklılar isteyebilir. Ancak pay sahipleri ve alacaklılar tazminatın ancak şirkete ödenmesini talep edebilir.

TTK'nın 550. maddesine aykırı hareket edenler için cezai sorumluluk da öngörülmüştür. Buna göre anılan maddeye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaktır (TTK md. 562/IX).

3.4- Ayni Sermayeye Değer Biçilmesinde Yolsuzluk Yapılması Halinde Hukuki ve Cezai Sorumluluk

Ayni sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini (mesela, arsa iken bina, sosyal amaçlı yapı iken üretim birimi, mesken iken turistik tesis gösterilmesi gibi) veya durumunu (mesela, imar durumu yokken varmış gibi gösterme, imar durumunu olduğundan iyi gösterme, imar durumu hakkında belirtme yapmama gibi) farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk (kurucular kabul etmemişken etmiş göstermek, mahkeme bilirkişisi yerine özel bilirkişiden rapor almak gibi) yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur (TTK md. 551). Hüküm kusur esasına dayalıdır. Şirketin uğramış olduğu zararın tazmini için hukuki sorumluluk davası açılabilir. İfade etmek gerekir ki, anılan Kanunun 551. maddesine aykırı hareket edenler doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılacaktır (TTK md. 562/X).

---

[6] Hasan Pulaşlı,a.g.e., s.420.

3.5- Kurucuların ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Sermayenin Korunmasına İlişkin Kanunda Öngörülen Yükümlülüklerini İhlal Etmeleri Halinde Sorumluluk

Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar (TTK md.553/I). Bu çerçevede, anonim şirketin kuruluşundan itibaren, sermayenin korunması ilkesine ilişkin olarak TTK'da yer alan kurallara riayet etmeyen veya bu hususdaki denetim görevini ihmal eden ya da aksatan kurucular ve yönetim kurulu üyelerinin tazminat sorumluluğu doğacaktır.

3.6- Sermaye Taahhüdünün Yerine Getirilmeyenler Hakkında Kanunda Öngörülen Yaptırımların Uygulanması

Payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir. İlanda, ödenmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir.

Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi, ihtara gerek olmaksızın, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Aksine esas sözleşmede hüküm yoksa temerrüd faizi, şirketin tescil tarihinden itibaren ödenir. Diğer taraftan, anonim şirket, zararını ve pay sahibinin kusurunu ispatlamak şartıyla pay sahibi aleyhine tazminat davası açabilir. Bunun yanında, esas sözleşmede öngörülmesi şartıyla, temerrüt halinde pay sahipleri sözleşme cezası (cezai şart) ödemekle sorumlu tutulabilir. Sermaye borcunu ifa etmeyen pay sahipleri için TTK'da öngörülen en önemli ve etkili yaptırım ıskattır. Yönetim kurulu, kanunda belirtilen usule uymak şartıyla, mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa bunları iptal etmeye yetkilidir[7] (TTK md. 482-483).

4- SONUÇ

Anonim şirketlerde, alacaklılar için en başta gelen güvence şirketin sermayesi, daha geniş anlamıyla şirketin malvarlığıdır.Sermayenin korunması, hem alacaklıların hem de pay sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması bakımından önemlidir. Bu kapsamda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, şirket sermayesinin korunmasına yönelik bir takım önlemler almış ve sermayenin zarar görmesine neden olabilecek davranışlara yasak getirmiştir. TTK'da sermayenin korunması ilkesinin hayata geçirilmesine yönelik yapılan düzenlemeleri, anonim şirketlerin kuruluşu öncesinde ve sonrasında olmak üzere ikili bir yapıda değerlendirmek mümkündür.

Sermayenin korunması ilkesine aykırı davranışlar için TTK'da bir takım önlemler alınmıştır. Bu önlemler;sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının butlan kabul edilmesi, sermaye hakkında yanlış beyanda bulunulması ve ödeme yetersizliği bilindiği halde onay verilmesi ile ayni sermayeye değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması halinde hukuki ve

[7] Yavuz Mustafa, Anonim Şirketlerde Sermaye Taahhüdünün Yerine Getirilmemesinin Sonuçları, Vergi Dünyası, Kasım 2013.

cezai sorumluluk öngörülmesi, kurucuların ve yönetim kurulu üyelerinin sermayenin korunmasına ilişkin Kanunda öngörülen yükümlülüklerini ihlal etmeleri halinde hukuki sorumlulukla karşı karşıya kalması ve sermaye taahhüdünün yerine getirilmeyenler hakkında kanunda öngörülen yaptırımların uygulanması şeklinde sıralanabilir.

Anonim şirket kurucularının ve yöneticilerinin, sermayenin korunmasına ilişkin TTK'da öngörülen düzenlemeleri bilmeleri ve şirket faaliyetlerinde bunları göz önünde bulundurmaları, hem görevleri sırasında yanlış yapmamaları hem de hukuki ve cezai sorumlulukla karşı karşıya kalmamaları açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 09.07.1956 tarihli ve 9353 sayılı Resmi Gazete.
- PULAŞLI, H., Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96
- YAVUZ, M., Anonim Şirketlerde Sermaye Taahhüdünün Yerine Getirilmemesinin Sonuçları, Vergi Dünyası, Kasım 2013.
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete.